

Háttérből a villanófénybe

- Lengyel Sándor
- Szalay Sándor
- Virág Miklós

Nemrég népművelők, könyvtárosok, s a közművelődés más területén dolgozó szakemberek töltötték meg a győri városi tanács dísztermét, ahol az elmúlt évadban végzett munkájuk alapján kitüntették a legjobbakat. A megyei tanács által alapított közművelődési díjat három kapták meg, Lengyel Sándor, a csornai Művelődési Központ igazgatója, Szalay Sándor, Fertőd Nagyközségi Közös Tanács elnöke, s Virág Miklós, a Győr-Sopron Megyei Tanács V. B. művelődési osztályának vezetőhelyettese. Mindhármuk kitüntetése mögött többéves hozzájáruló munka áll, így rövid bemutatásuk sem lehet teljes. De talán nem is fontos a teljességre törekedni, hiszen ismerhetjük őket a mindennapokból, munkájuk eredményéből.

♦ ♦ ♦

A kitüntetés indoklása így szól: a megye amatőr művészeti mozgalmának támogatásáért, segítségért. Jelenleg is aktív táncpedagógus. A megye közművelődésében vezető szerepet tölt be.

Az indoklásnak különösen az utolsó mondata bizonyíthatóan könnyen, hiszen Lengyel Sándort olyan társadalmi megbízatásra kérték fel népművelő társai 1982-ben, mint az akkor megalakult Magyar Népművelők Országos Egyesülete Győr-Sopron Megyei Szervezetének elnöki tiszte. Hogy ennek a tisztségnek közmegegyezéssel tett eleget, azt mutatja, hogy a közelmúltban tartott vezetőségválasztáson újra bizalmat kapott.

Negyedszázada került Lengyel Sándor Győr-Sopron megyébe. Néhány évig a TIT-nél dolgozott, majd a megyei tanács művészeti főelőadója volt. Szívtügye az amatőr mozgalom, irányítása alatt indultak meg az azóta is meglevő amatőr művészeti fesztiválok, találkozók, bemutatók. De nemcsak irányította, művelte is az egyik szakágát, a táncot. Tíz évig az MVG Rába Táncegyüttesének tagja volt. Vezette a Népművelési Tanácsadó Intézetet, majd az abból kinőtt Megyei Művelődési Központot. S ha abba is

hagyta az aktív táncot, mint táncpedagógus továbbra is sok fiatal táncosnak nyújtott segítséget, szerzett élményeket, sikereket. A megye egyik legjobb gyermektánc-csoportját alapította meg feleségével együtt, a győri úttörőház Arrabona csoportját, ebből nőtt ki az a középkorú korosztályú Kisalföld Táncgyűttes, amelynek tagjaival ott ülnek minden jelentős néptáncrendezvényen, legyen az késő esti előadás a színházban, vagy neves művészek vendégjátéka, s amelynek tagjai immár nemcsak a megyében, de az országban, s a határokon túl is hírnevet szereztek a magyar néptáncnak. A Kisalföld mellé, most, hogy a csornai művelődési központot vezeti, elvállalta a csornai áfész táncgyűttesének szakmai irányítását is. Bizonyára nemcsak rájuk is hallunk majd, mint sikerek Kovácsairól.

♦ ♦ ♦

Hogyan tud egy tanácselnök kiemelni rangos közművelődési díjat? Csak el kell menni Fertődre, meg kell nézni a nagyközség közművelődési centrumát, s meg kell kérdezni az ott dolgozókat, elsősorban is az országban ma még ritkaságszámba menő Általános Művelődési Központ vezetőit. Ahhoz, hogy ez a központ létrejöhessen, hogy benne közös irányítás alatt együtt dolgozzanak népművelők, tanárok, óvók, könyvtárosok, kellett a tanácselnök megkülönböztetett figyelmére, segítségére.

Szalay Sándor huszonkilenc esztendeje mondhatja munkahelyének a tanácsot. Felismerte, hogy Fertődnek a megye közművelődésében, kulturális életében kiemelkedő helye, szerepe van. Különlegességét hagyományai adják, s a lehetőségei, amelyek valóráváltásában a tanácselnök kezdeményező-készségére, segítségére volt szükség. A Fertői Muzsika-ház felújításával, közművelődési célú hasznosításával hosszú távra követendő példát szolgáltatott a tanácselnök. Következtesen munkálkodik azóta is a közoktatás, közművelődés kapcsolatának erősítésén, a környék orszá-

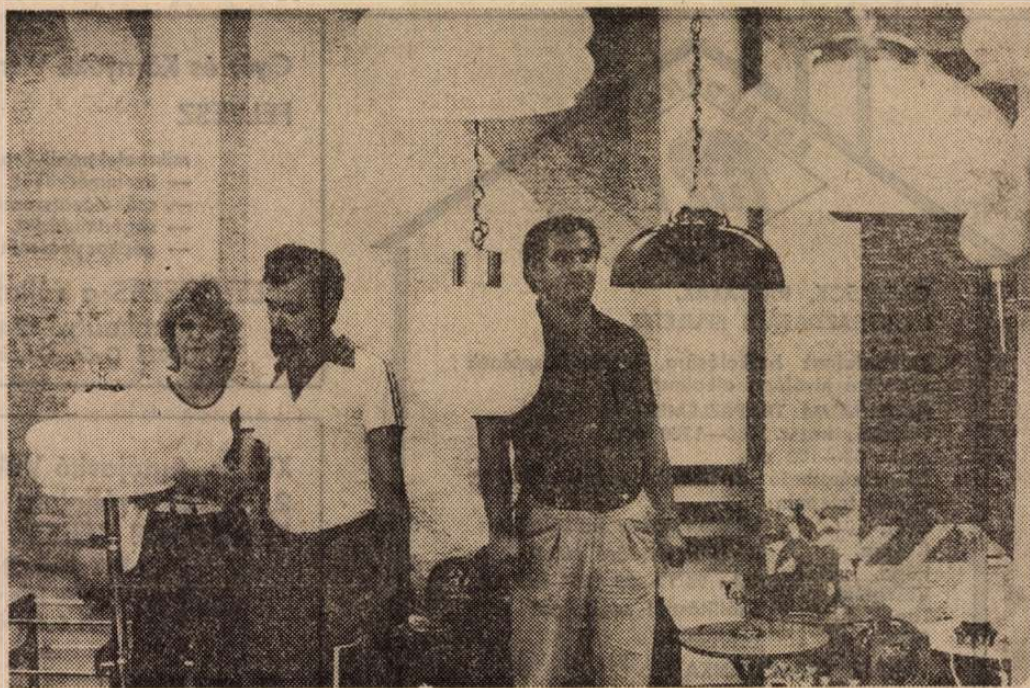
gos hírnévre is szert tett kulturális centrumának létrehozásán, fenntartásán. A fertői Általános Művelődési Központ a megye egyetlen ilyen jellegű intézménye, s az eddigi tapasztalatokból érződik: érdemes volna követni másutt is a példát, létrehozni hasonló jellegű intézményeket.

♦ ♦ ♦

Hasonló a terület, csak kicsit nagyobb, hiszen a megyei tanácsban kell tevékenykednie Virág Miklósnak a köz művelésért, a művészeti mozgalomért. Ebből adódik, hogy valamivel hálátlanabb a szerep, hiszen sokszor kell nemet mondani, ha a lehetőségek meghaladják az álmokat, s sokfelé kell figyelni, hiszen a kulturális terület valamennyi szakágában otthonosan kell mozognia, előrelátóan kell döntenie.

A ma osztályvezető-helyettes korábban végigjárta a tanácsai osztály lépcsőfokait. Volt munkatárs főelőadó, csoportvezető. Nevéhez fűződik a klubkönyvtárak kialakítása, Szorgalmazta a Moziüzemi Vállalat rekonstrukciós tervének megvalósítását, általában a falusi filmszínházak korszerűbb, kulturáltabbá tételét. Elvi irányítása érződött a múzeum szervezeti területén is. Az 6 irányítás alatt alakult ki a közművelődési terület szak- és általános felügyeleti rendszere, s jelentős részt vállalt a távlati fejlesztési tervek kidolgozásában. Ellenőrző, s ugyanakkor segíti az országos, a megyei határozatok irányelvek végrehajtását, valamint alkotó és kezdeményező módon irányítja a népművelés munkáját.

A tanácsban dolgozókat ritkábban látjuk, csupán munkájuk eredményéről, vagy sikertelenségeiről szerezhetünk tapasztalatokat. Virág Miklóst mégis gyakran látni nemcsak a megyei rendezvényeken, hanem más közéleti, társadalmi megmozdulások alkalmakor. Talán van aki emlékszik rá: ő igyekezett válaszolni a meggyék közötti televíziós vetélkedőben a filmes kérdésekre, hiszen szívügye a filmművészet. Sokan ismerhetik filmsorozatok bevezetéséket tartott előadásairól is. Mindezek mutatják, a tanács munkát nem az íróasztal mellett végzendő feladatnak, hanem az irányítás és kapcsolattartás, sőt az aktív közművelődési tevékenység együttesének érzi, s ennek megfelelően próbálja végezni is.

■ A Képesarnok Vállalat győri bemutató termében láthatják az érdeklődők E. Szabó Margit textiltervező iparművész gyapjú padló- és faliszőnyegait, valamint Pogány Judit iparművész mennyezeti, fali és állólámpáit. A kiállítás augusztus 29-ig tekinthető meg.

Szegedi Szabadtéri Játékok

A szarvassá változott fiak

A Győri Balett és a Néphadsereg Együttesének közös műsora

Óriási érdeklődés és jogos várakozás előzte meg a Győri Balett vendégjátékát Szegeden. Legtöbben csak napokkal ezelőtt vettük észre, hogy a kétrészes táncdramája első felét a Magyar Néphadsereg Együttese dolgozta föl, s nem Markó Iváné a főszerep — bár a premiért „beugrással” ő mentette meg; a másnap előadásán már Demcsák Ottó jelenítette meg az Elsőszülött fiút, így jogos, hogy ezt a bemutatót vegyük bírálat alá.

Akiknek megvan Bartók Cantata Profanájának régebbi kiadása, azok emlékeznek, hogyan mondja nagy zeneszerzőnk szelíd, bársonyos hangon a szarvassá változott fiúk történetét, a román kolindát, amely egyik legjelentősebb művét inspirálta. Azóta jelp és szimbólumteremtő motívum fél évszázad magyar művészetének. Az elvagyodás tragikus törvényszerűsége. Költőink közül Illyés Gyula, Juhász Ferenc, Nagy László, Csóri Sándor, Fodor András, Horváth István irt verest a visszajönni nem tudó, csak tiszta forrásból ivó fiakról. A kolozsvári Szervátiusz Jenőben vers és zene összeérése vésete a tragikus sorsú fiak históriáját jávorpalloba...

Novák Ferenc és Markó Iván ezt a művészi küzdelmet folytatták, táncban elbeszélve.

Novák Ferenc munkája a szülőház története: az Anyából kétségbeesést vált ki a Fiak elvagyódása, mindent elkövet, hogy otthon tartsa őket, de hiába: újra és újra megpróbálkozik a lehetlennel, ám a szarvasfiak végül is kilépnek a kapun, csupán a legkisebb marad otthon. Novák Ferenc az

alaphang leütésében meghatározza az egész művet. A néptánc ritka, újszerű megfogalmazását láthattuk. A szőlisták és a tömegjelenségek példátlan összhangban és gazdagságban jelentkeztek. Látványos, fájdalmasan szép, ünnepi Szógi Csaba, Román Sándor, Szilvási Károly, valamint a három lány szerepben Zoltán Anikó, Bognár Livia, Jászberényi Éva; a legkisebb fiút Gántner István, az anyát, emlékeztetesen, Gerdesits Irén táncolta.

Markó Iván a csapdákkal, fojtogató és halálos veszélyekkel teli nagyvárosban vezette végig a három fiút Szabados György szenvedélyesen izzó zenéjére. Szabados nemcsak a magyar jazz, de a zenei és szellemi életünknek is kiemelkedő egyénisége. Közép-Kelet-Európát tekintő-vallja gondolatai középpontjának, innen szemléli az érkező hatásokat, első sorban a távol-keleti zenét, az erdélyi folklórt, Bachot, és mindenekelőtt Bartók örökségének továbbvitelét. Mint ha egy nagy emberszív verdesne megnyugodni nem tudó muzsikájában. Nem tévedünk, ha azt állítjuk, egyik legjelentősebb művét alkotta meg. A Győri Balett táncának most is, itt, a hatalmas szabadtéri színpadon különös sugárzása, szenvedélyes forrása volt. Drámai feszültség, fanatikus küzdelem a fiak harca (Demcsák Ottó, Kiss János, Zádorvölgyi László), feltárulkozás, vallomástétel Ladányi Andrea, Szűcs Elemér és a többi szereplő együttes hibátlan tánca.

A szarvassá változott fiak a bartóki örök gondolat sikeres újraelése, a táncdramai eszközeivel, két kitűnő koreográfia találkozásaként.

Novák a XX. századi modern mítosz első jelentésrétét, a faluközösségből kiszakadó fiak szarvassá válását. Markó Iván a világ városba hullást és pusztulást ábrázolta. Átélték meg-szenvedve minden apró részletet, megküzdének az igazság teljes tisztázottságáért, a mozdulatok tökéletességéért.

Ohatatlannal is felmerül az összehasonlítás a két kitűnő munka láttán. A Győri Balett mintha szenvedélyesebben égette volna belénk mondanivalóját, új fellémeseket nyitva bennünk!

Külön elemzést érdemelne még Gombár Judit mnumentálisában is egyszerű díszlettel, kifejező jelmezzel, maskjával; Rossa László ihletett zenéje; fények, színek és árnyékok Hani János által teremtetett atmoszférája.

Vége annyi év után, európai rangú bemutatót láthatott Szegeden a 8 ezres nézősereg.

Fenyvesi Félix Lajos

Rómaiakori síremlék

Az idén újabb jelentős eredménnyel járt a század elején megkezdett, s azóta hosszabb-rövidebb szünetekkel folyamatos Balácsapusztai ásatás. Az idén a hajdani rómaiakori villagazdaság már feltárt főépületének romjaitól csaknem másfél kilométernyire lévő Liskadomb mélyének felderítése volt a cél. Erről a 4—5 méter magas és körülbelül 80 méter átmérőjű domborról eddig csak feltételezték, most viszont igazolták róla, hogy temetőhely. A legközelebbi hozzá hasonló síremlék Rómában található. Szerényebb méreteivel is Augustus császárnak a Tiberis partján lévő mauzóleumára emlékeztet.

A villagazdaság minden bizonnyal rendkívül gazdag tulajdonosa által emeltetett sírt csaknem egy méter széles fallal vették körül, s mint a maradványokból következtethető, e falat vörös kőlapokkal és faragott kővel díszítették.

A GYŐRI VÍZVEZETÉK. Eppen ma egy éve annak, hogy a szükséges csőpróbák és tisztító műveletek elvégzése után láthattuk az elkészült győri vízvezeték felszökellő első vizsugarait. Minthogy lapunk Győr város kulturális történetére nézve egykor forrásul fog szolgálni, nem mulasztjuk el, hogy az egész problémával kapcsolatban néhány feljegyzést ne rögzítsünk Közlönyünkben.

A vízvezeték ügy kilenc évig vajdított. 1875-ben egy Crampton nevű angol vállalkozó mérnök nyújtott be ajánlatot a városhoz, de ez a terv anyagi okok miatt

Megyénk múltjából

Száz éve írta a Győri Közlöny

meghiúsult. Utána egy francia pénzintézet támogatásával Révy mérnök és hidrotechnikus terjesztette be elképzeléseit, amelyek a korábbi plánumhoz hasonlóan a Kis-Duna vizének felhasználására támaszkodtak. Bierbauer Lipót, a közismert tudós bencés tanár azonban először a saját lapjain, majd a városi bizottsági üléseken hangoztatta, hogy

a mesterségesen szűrt Duna vize helyett a „természetes módon átszűrt talajvizet kellene igénybe venni, amely Kiskút rónáján elegendő mennyiségben található.”

Junker Károly cs. kir. építészeti tanácsos ugyancsak ezt a megoldást tartotta a legmegfelelőbbnek, már csak azért is, mivel a Duna vizének hőmérséklete nyáron nagyon magas, télen p-

dig igen alacsonyra süllyed. — A létesítmény megvalósítása természetesen a város-hatóság feladata lett volna, de „zilált pénzügyi helyzete miatt zátonyra jutott az eszme.” Bierbauer ekkor a részvénytársasági alapon történő realizálás gondolatát vetette fel, és nem is sikertelenül. A részvényjegyzések eleinte nehezen indultak, de amikor Khuen Hé-

dervary Károly gr. főispán is körlevéllel fordult Győr polgáraihoz, végül is túljegyzés történt, úgyhogy a város hozzájárulására nem is volt szükség.

Az első kapavágást követően, 1885. július 1-én a 26 méter magas víztorny és a több mint 12 000 m-es csőhálózat segítségével Kiskút területi vízműve „minden időkre elegendő, az ízés minden igényének megfelelő ivóvizet szolgáltatott Győr-Belváros, Ferenc-Ferdinándváros és Újváros érdekelte polgárainak, üzlethei- nek, középületeinek és 5 gvárának. (Győri Közlöny. 1885. július 2-án.)

Válogatta: Lengyel Alfréd